

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. De Feriarum Natura, Varietate & Introductione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

decim dierum dilationem primum post Octavam Pasche inchoari; quod precedentes dies omnes feriati sint. Diem etiam assignati à iudice termini dilatorii, v.g. viginti dierum, in termino non computari, sive dicto viginti dierum numero non comprehendi, sicut benignior, sic verior quoque & Imperialis Camera usu recepta DD. sententia est, teste Mynsinger *Centur. 5. observat. 15.* Deinde; quia ipsarum tempus ignorantibus, vel aliter legitime impeditis, utpote agere

non valentibus, non currit, *arg. c. Quia diversitatem 5. de Concess. Prob. Jordanus Lucubrat. Lib. 14. tit. 8. n. 142.*

Effectus dilationis est; quod litigantes à mora & istius poena excuset: eaque pendente, officium iudicis conquescat; ut super articulo, super quo: & in praedictum eius, cui concessa est, agere aut innovare nihil possit, *l. Sive pars cit. et si super articulis aliis procedere non prohibetur, c. 3. Vallens. §. 3. n. 1. & Pirthing num. 23.*

TITVLVS IX.

De Feriis.

Dilationibus affines sunt Feriae Judiciales: quas inter tamen & illas multum, & hoc praecipue interest; quod Feriae non, ut Dilationes, de quibus Rubrica superior, ad privatam solum utilitatem atque instantiam litigantium concedantur: sed ob honorem Dei, aliamve causam ferè publicam sint institutae: neque, ut illae, unius tantum rei vel litis, sed iudiciorum & litium planè omnium sint dilationes: & iudicis arbitrio non variantur.

ARTICVLVS I.

De Feriarum Natura Varietate & Introductione.

SUMMARIUM.

1. Feriarum erymon ac definitio.
2. Divisio in Ordinarias & Repentinat.

3. Sacras & Propbanas.
4. Haec à Seculari: illa ab Ecclesiastica potestate.
5. Ferè cum consensu populi indicuntur.
6. Secularis, licet sacras non indicere.
7. Indictarum tamen observationem praecipere, etiam panam constituta, potest.
8. FERIA SACRA à Vespera ad vesperam porriguntur.
9. Referuntur varia lege Ecclesiastica.
10. Vel consuetudine introducta.
11. Earum finis.
12. Et ab isto recessus.

Feriae itaque à *Ferendis* seu mandandis victimis ita nuncupatae, sunt Dies vel Tempora, quibus forensis strepitus & contentiosae jurisdictionis exercitium planè conquiescere iubetur, *l. Pridie 5. §. 1. Si feriatas 6. ff. h. ac Rubr. eamque ob causam olim dictae*

dicta sunt *Justitium*; quod iis jus staret, nec progrediretur, Gellius *Noct. Attic. Lib. 2. cap. 2.* dies contra non-feriati *Juridici* vocabantur, l. *Omnes 7. pr. C. Rubr. cit.*

2. Sunt autem *Feriae* aliae *Solennes* sive *Ordinariae*, quae Jure vel consuetudine sunt definitae & certo temporis spatio, imò ferè quot annis recurrunt; aliae *Extraordinariae* seu *Repentinae*, quae subito pro re nata, sive rebus occurrentibus & exigentibus, v.g. ob res domi militariaeque prosperè gestas: ob nativitatem, inaugurationem, nuptias vel adventum Principis: ob luctum publicum: ad luem epidemicam, seditionem, vel aliam calamitatem publicam avertendam, indicuntur, l. *Solet 3. ff. hic & l. Sed & si 26. §. 7. ff. Ex quibus caus. major.*

3. Eadem, praesertim *Ordinariae*, *feriae* rursum, vel sunt *Sacrae*, quae ob honorem Dei & venerationem Sanctorum, vel alium finem supernaturalem sunt institutae, cujusmodi *pr. dist. 3. de Consec. c. fin. l. Ut in die 2. C. hic & Constitutione Urbani VIII.* quae incipit *Universa*, edita idibus Septemb. anno 1642. plures recensentur: vel *Prophanæ & Politicae*, quae vel ob necessitates & utilitates humanas, v.g. messis, vindemiae, ob calores aestivo, sicut aliam similem causam, juxta cujusque regionis consuetudinem, observantur, l. *1. ff. & l. Omnes cit. C. hac Rubr. Panormit. in c. fin. n. 8.*

4. *Feriae* tam *Extra-quàm Ordinariae* institui aut indici possunt, si *sacrae*, pro tota Ecclesia à solo Romano Pontifice: & pro propria sua diocesi, à quolibet Episcopo, *pr. & c. fin. cit.* saltem, si ille, cujus diem festivè celebrari praecipunt, à Papa in Sanctorum aumerum sit relatus, c. *1. de Reliq. & Ven. Sanct.* ubi *Glossa fin. & Panormit. in c. fin. cit. n. 4.* si autem *prophanæ* sint, à quovis Principe aliòve simili

Magistratu Seculari institui vel indici possunt, l. *Omnes 3. & 7. Et. C. hic.* Unde dubium duplex oritur.

Primum de Episcopis, an *ferias* *sacras* indicere possint soli. In quo, spectatò Jure, verius existimo, etiam cleri & populi consensum requiri, ut colligitur ex *pr. cit.* ubi illa *diocesum* *festivitates* *approbantur*, *Quas Episcopi cum clero & populo collaudarint*, hoc est, ille & isti simul approbarent: & *c. fin. cit.* verbis, *Ceterisque solemnitatibus, quas Episcopi in diocesis suis cum clero & populo duxerint solemniter venerandas.*

Neque adverteatur, quòd Episcopis ad condenda statuta solius Capituli consensu, imò consilio duntaxat, sit opus, c. *Quanto 5. de lis, qua à Pralat.* quia hoc verum solummodo est, quando non agitur de populi interesse: de quo, cum agatur in *Festorum* institutione; quia tunc vacare debent ab opera servili, meritò supra etiam consensum populi requisiverunt, Innocent. in *c. Vestra 2. de Locato & Barbofa de Offic. Episc. alleg. 105. n. 36.* Eum tamen populi consensum, si iste Episcopo *festivitates* *instituenti*, cum posset, non contradicat, sufficienter haberi, cum *Panormit. cit. n. 4.* advertit *Suarez Tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 11. n. 9.* Dixi etiam *Spektatò Jure*; quia de consuetudine palisim Episcopi *festivitates* *cum consensu Capituli* indicunt, populi consensu non requisitò, *Suarez & Barbofa, l. cit. praesertim*, si *festivitates* *sint extraordinariae*, & non singulis annis recursura: sed un tantum aut altera vice ob specialem necessitatem, vel aliam causam publicam obvèundam, *Fagundez Lib. 1. de Praecept. Episc. 3. cap. 3. n. 8. & 11.*

Alterum de Principe aliòve Magistratu Seculari; ab isto enim *ferias* *etiam* *sacras* *indici* posse, voluit *Sylvester V. Dominica, n. 2. & Saà V. Festum, n. 1. M-*
ventur

ventur Primò; quòd *citt. l. Ut in die 2. l. Omnes 3. &c.* relatis Imp. rescriptis varii dies, quot hebdomadis vel annis recurrentes, ob honorem Dei, ac proinde ut Feriæ Sacræ observari jubeantur: & à Constantino Imp. ut ob memoriam Passionis Domini die Veneris omnes à judiciis & aliis negotiis vacarent, Deumq; precib⁹ colerent, legem latam, ex Eusebio & Sozomeno perhibeat Baronius *ad Annum Christi 321.* Secundò; quòd abstinentia ab opere servili & actibus judicialibus ex se non sit aliquid spirituale; ac proinde subditis præcipi possit à potestate Seculari. Tertio; quòd ejusmodi Magistratus edere valeat votum publicum de die, vg. S. Sebastiani M. S. Antonii Paduani, S. Francisci Xaverii Confess. festivè celebranda. Cur non etiam condere legem, ad id obligantem? Quarto demum; quòd à Principe & aliis Magistratibus Secularibus feriarum, etiam Sacrarum, violatoribus pœnas infligi, & infligendas lege vel statuto decerni posse, à Pio V. *Constitut.* quæ incipit *Cum primum* §. 7. edità 6. Cal. Aprilis 1566. sit declaratum.

Sed verius Magistratui cuicumque merè Seculari & Politico eam potestatem cum Panormit *in c. Quoniam. 2. n. 2.* negant *cit.* Suarez *cap. 12. n. 12.* Azor *Instit. Moral. p. 2. Lib. 1. cap. 26. q. 5.* Fagundez *cit. Lib. 1. cap. 5.* Barbosa *alleg. cit. n. 30.* Fagnanus *in c. Conquestus 4. & fin. n. 35.* & novissimè Pignatellus *Tom. 1. Consult. 8. n. 1.* partim; quòd ferias sacras indicendi potestas sit spiritualis, & pertinens ad Religionem; cùm principaliter respiciat honorem & cultum Dei, Beatorum Cœlitum venerationem, salutem & finem supernaturalem animarum: spiritualis autem potestas laicis non competat, *can. 1. dist. 96. c. Ecclesia 10. de Constitut. c. Decernimus 2. de*

Judic. c. fin. de Reb. Eccles. alien. &c. partim verò; quòd Princeps & alii Magistratus Seculares à festivitatis observandæ obligatione subditos nequeant eximere seu liberare, ut cum ipsomet Sylvestro, *V. cit. n. 4.* Soto *Lib. 2. de Justit. q. 4. n. 4.* & Diana *p. 4. tract. 1. resol. 94. id.* S. Congreg. Concilii declaratione confirmante, rectè observat *cit.* Pignatell. *n. 2.* in hanc rem allegans decretum S. Congreg. Immunitat. in *una Castrensi*, tanquam abusum & corruptelam, habentis prærensionem potestatis Secularis, opera servilia aliòsque actus, Festorum observationi contrarios, propriâ autoritate subditis permittere præsumentis. Ergò multò minùs ferias sacras & ab ejusmodi operibus cessationem ob Dei & Sanctorum cultum Legali sanctione introducere potest; quia ligandi & solvendi potestas pari ferè passu ambulant, *can. Inferior 4. dist. 21.* Suarez *cit. cap. 12. n. 2.* Confirmatur autoritate Iohannis X. *Constitutione* quæ incipit *Cum nuper*, edità 6. Octob. 1657. irritum declarantis Edictum Senatùs & Gubernatoris Mediolanensis, Festum S. Dominici festivè celebrari præcipientis apud *cit.* Fagnanum *num. 80.*

Ea, quæ in contrarium & pro Seculari potestate allegata sunt, speciosa magis sunt, quàm efficacia.

Primum; quia *ll. citt.* non inducunt novas, sed ab Ecclesia jam introductas ferias sacras præcipiunt observari: quòd Christianorum Principum potestatem non excedit, *can. Si in adjutorium 7. & can. Quoniam 8. dist. 10.* Lex autem Constantiniana ab Ecclesia nunquam recepta; imò nulla fuit, ob defectum potestatis, per tradita à Joan. Andr. *in c. Non minùs 4. de Immunit. Eccles. n. 14.* Ant. de Butrio *ibid. n. 10.* & Fagnano *in c. Ecclesia 10. de Constit. à n. 17.*

X 3

Secun-

Secundum; quia, licet abſtinentia à laboribus & opere ſervili ex ſe aliquid ſpirituale non ſit, tale tamen eſt, quando ex fine legis ordinatur ad cultum Divinum, Beatorum Cælitum venerationem &c. Unde huc per legem referri, præterquam ab Eccleſiaſtica poteſtate, non poteſt, per *textus antè cit.*

Tertium; quia ejuſmodi votum perſonale eſt: & vi promiſſionis ipſum duntaxat Magiſtratum voventem, ejuſque promiſſioni liberè conſentientes ligat: poſteros autem, à quibus acceptatum non eſt, obligare nequit: niſi vi conſuetudinis aut ſtatuti, authoritate Eccleſiaſtica conditi vel approbati, Suarez *l. cit. n. 4.*

7. Poſtremum; quia ſtatute in aliqua, puta ſpirituale, materia ob defectum poteſtatis prohibitus, in illa à legitima, ſcilicet Eccleſiaſtica, poteſtate conſtituta, transgreſſoribus pœnam inſigendò, roborare non prohibetur, ſecundum receptam doctrinam Gloſſæ in *Clement. Ne Romani 2. pr. V. Tolli, de Electione & Felini in c. 1. de Sponſal. & matrim. n. 13.* cum hoc ſit fori Mixti: & Eccleſiaſticam poteſtatem promovere, ejuſque præcepta adverſus inobedientes ſuos ſubditos tueri: ad quod Principes Catholici, *can. Si in adjutorium can. Quoniam cit.* & graviffimis verbis admonentur à S. Synodo Tridentina *ſeſſ. 25. cap. 2. de Reformat.*

8. Porro feriæ Sacræ à legitima, hoc eſt, Eccleſiaſtica poteſtate inſtitutæ *Omniveneratione & abſtinentia ab illicito*, hoc eſt, feriis ſacris interdicto opere, à præcedentis vespere uſque ad hanc ſubſequentis diei vespere, observandæ ſunt, *pr. diſt. cit. & c. 1. hæc Rubr.* Niſi aliud permittat, aut exigat hac in re præcipuè attendenda locorum conſuetudo, *c. Quoniam 2. Barboſa ibi n. 3. Sacra*, inquam, quales Imprimis ſunt dies Solis ſive Do-

minicæ, Legis Moſaicæ à Judæis obſervatæ Sabbatho, in Mundi à Deo creati, & à Chriſto eò die naſcente, & à mortuis reſurgente recreati, memoriam ſuffectæ, *can. Pervenit 11. & can. Sabbatho 12. diſt. 3. de Conſec.* Præ aliis autem Dominicis magis religioſè & magna ſolemnitate obeundæ ſunt dies Reſurrectionis Domini, tanquam caterarum prototypone cum tota Oſtava, & Pentecoſtes cum duabus feriis ſequentibus in memoriam beneficii, quò Spiritus Sanctus in Apoſtolos deſcendit, *pr. cit. & c. ſm. hic, Suarez cit. Lib. 2. cap. 6. n. 2.*

Deinde, feſta Natalis, Circumſiſionis, Epiphaniæ, Aſcenſionis Domini, & ſeptem dies Paſſionis ejuſdem, *pr. & ſm. cit.* cum feſtis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, *Clement. 1. de Reliq. & Ven. Sancti. & Inventionis S. Crucis, can. Crucis, diſt. 3. cit.* cujuſ ſeſtivitatis utriuſque in Conſtit. Urbani VIII. quæ incipit *Involverſa*, editâ *Ibid. ſeſſ. 1642.* mentio ſit: Omnes Feſtivities glorioſæ Virginis Mariæ, *diſt. cit. pr. c. ſm. cit. & Extravag. 1. & 2. de Reliq. & ven. SS. S. Stephani Protomartyris, S. Joannis Evangeliftæ, SS. Innocentium, S. Sylveſtri, duodecim Apoſtolorum, præcipuè BB. Petri & Pauli, S. Laurentii M. Dedicacionis S. Michaëlis Archangeli & Solennitas Omnium Sanctorum pr. & c. ſm. cit. S. Joſephi & S. Thomæ cit. Conſtitutione Urbani VIII. quibus S. Martini feſtum additur pr. cit. & in multis locis S. Sebastiani & S. Georgii MM. S. Mariæ Magdalena, S. Catharinæ V. & M. feſta acceſſerunt ex conſuetudine, pr. cit. Juris vim conferent: & viciffim memoratorum etiam Sanctorum dies & feſtivities aliquas è feriatarum numero eximente, ut advettunt *cit. Suarez cap. 9. num. 20. & Palao Tract. 9. diſt. Univ. p. 1. n. 6.**

Et demum, in qualibet ferè provin-

cia &

cia & diocesi unius & aliquando plurium principalium Patronorum, juxta *Constitution. cit.* alique dies Festi, quos in diocesis suis observandos Episcopi præceperint; qui ab omnibus, Exemptis etiam Regularibus, servandi sunt, ex decreto S. Synodi Tridentinæ *Sess. 25. cap. 20. de Reformat.*

11. Enumeratas autem Festivitates indigendi lege, Usive inducendi causa & finis præcipuus ille fuit; ut fideles ab omni opere servili abstinentes, Orationi liberius vacarent; & suæ Creationis ac Redemptionis cæteraque beneficia Divina, Beatorum Cœlium vitam, virtutes ac merita, præsidium ac patrocinium devotè recolerent; eaque recolendo ad laudes & gratiarum actiones exhibendas DEO, spemque & fiduciam omnem in eo reponendam; ad Sanctorum invocationem imitationemque; ad terrenarum ac fluxarum rerum contemptum & cœlestium æternorumque bonorum desiderium studiūque excitarentur. Unde perpicuum est, quàm à Sacrarum Feriarum ac Festivitatū sine procul perversò hóc seculò Christianus populus aberret in provinciis: in quibus sacratis illarum diebus manè rei Divinæ, & quandoque soli Missæ Sacrificio ægrè assistens, Vespertinò Officiò & Precationibus insuper habitis, reliquum tempus omne inerti otio, aut istò peioribus conventiculis, computationibus ac tripudiis in Catholicæ Religionis & ipsius Divini Numinis contemptum & animarum suarum perniciem absumit. Quare meritò tantæ corruptelæ indignitate permotus S. D. Urbanus VIII. *Constitutione cit.* Festivitatū, annuatim recurrentium, numerum providentiâ & autoritate Apostolicâ minuendum; & locorum Ordinarios; ne illæ ipsorum, populi importunitati indulgentium, facilitate iterum multiplicarentur, feriò

admonendos duxit; ut à novarum indictione studeant abstinere. Sed abusus hocce providentiæ Antistitum Ecclesiasticorum & Verbi Divini præconum Zeulo relinquimus.

ARTICULUS II.

De Actibus in Feriis
Sacris præceptis & prohibitis.

SUMMARIUM.

13. *Feriis his præcepta Auditio Missæ.*
14. *Prohibita sunt I. Opera Servilia.*
15. *II. Pacta & Conventiones præsertim publicæ.*
16. *III. His adjecta Juramenta.*
17. *IV. Exercitium Jurisdictionis contentiosa.*
18. *Non etiam Voluntaria.*
19. *Imò, causâ Neecessitatis.*
20. *Aut Pietatis exigente, etiã contentiosa exerceri potest.*
21. *Iisdem Pacta &c. solum prohibita;*
22. *Judicia verd etiam irritata sunt.*
23. *Etiã agitata coram Arbitro.*
24. *Valida est oblatio libelli:*
25. *Invalida inchoatio processûs contrahitarum,*
26. *Et citationis commissio in judicio:*
27. *Non etiam extra hoc facta, & citationis insinuatio merè privata.*
28. *Irrita etiam est citatio ad diem certò feriatum:*
29. *Non etiam facta ad diem, ut feriatus sit, indifferentem in loco judicij.*
30. *Invalidum est testium juramentum,*
31. *Cum examine & depositionibus.*
32. *Sententia censurarum subsistunt:*
33. *Nisi cum strepitu & figura judicij proferantur.*
34. *Appel-*